

MALMÖ HÖGSKOLA
LÄRANDE OCH SAMHÄLLE

Barn-unga-samhälle

**Examensarbete i fördjupningsämnet
Barndom och lärande
15 högskolepoäng, grundnivå**

**Pedagogers syn på musik som
språkutvecklande arbete med barn i
språksvårigheter på förskola**

*Pedagogues view on music as a tool for language development
work for children with language difficulties in preschool*

**Claudia Henriksson Spolaor
Johanna Nordqvist**

Förskollärarexamen 210hp

2014-05-30

Examinator: Ylva Holmberg

Handledare: Annette Mars

Förord

Vi som skrivit denna studie har största delen av tiden suttit på olika orter i Sverige. Det har krävt att studien skrivits över internet med hjälp av programmet Google Drive vilket innebär att det har skrivits online. På Google Drive skapas ett dokument där de inbjudna personerna kan skriva samtidigt, se vad de andra i dokumentet skriver, kommentera och komma med förslag på ändringar. Vi har hela tiden suttit och skrivit tillsammans, hela tiden stöttat och hjälpt varandra samt skrivit parallellt. Det innebär att det är väldigt svårt för oss att avgöra vem som skrivit vad i studien då båda två varit inblandade i samtliga delar. Johanna har haft ansvar över all kontakt med pedagoger på avdelningen som fått det fiktiva namnet Björnen och Claudia har varit kontaktperson med pedagogerna på avdelningen som fått det fiktiva namnet Giraffen för att båda skulle få känna hur detta kändes.

När vi varit runt på förskolor och berättat om denna studie har vi fått fantastiskt fin respons. Alla som deltagit i studien har varit väldigt hjälpsamma och kommit med tips och idéer. Det är många fler som varit involverade än vad som syns i studien. Arbetskollegor till de intervjuade och pedagoger på förskolor som inte är med i studien men som varit intresserade av den och velat hjälpa till och diskutera med oss.

Abstract

Syftet med denna studie är att beskriva och analysera arbetet med musik som språkutvecklande arbete för barn i språksvårigheter på förskolan. Studien utgår från pedagogers syn på musik i förskolan samt hur de ser på de resurser, till exempel kompetens specialpedagogiskt stöd och material som finns att tillgå. Studiens teoretiska perspektiv är grundat från Piagets kognitiva och intellektuella utvecklingsteori samt Piagets syn på den aktiva metoden. Den aktiva metoden bygger på barns egna intresse, det är tillvägagångssättet som är målet mer än själva svaret och det ska finnas en balans mellan det kollektiva och individuella lärandet.

Problemet i denna studie är att musik och kunskap inom musik försvinner mer och mer på förskolorna trots att det, för vissa barn, kan vara en effektiv inlärningsmetod för att utveckla det verbala språket, som det just nu läggs stor vikt på. Det är en kvalitativt gjord studie som innehåller intervjuer med fyra personer inom förskolan och tre observationer av samlingar och musikaktiviteter på två förskoleavdelningar. När det skrivs samlingar i denna studie syftar det på när barn och pedagoger på förskolan samlas och gör aktiviteter tillsammans till exempel ser vem som är där, går igenom dagens schema och har någon planerad aktivitet som sång, dans eller lek. Musikaktivitet i denna studie är något pedagoger och barn gör tillsammans med specifikt utformat syfte, att spela musik. Den ena avdelningen har musik som tema enligt chefernas beslut, den andra har inget specifikt tema eller arbete med musik. Båda avdelningarna har barn med språk- och kommunikationssvårigheter. Pedagoger och barn på båda avdelningarna har en positiv syn på musik. Ingen av avdelningarna använder musik specifikt för språkutveckling men alla de intervjuade kan se att musik kan vara till fördel i barns verbala språkutveckling. Observationer har visat att barn kan associera musik och sång till det verbala språket. Informanterna använder sig av aktiv metod då de utgår från barns olika intressen och försöker skapa en balans mellan det kollektiva och det individuella lärandet. Musik används för att skapa trygghet och glädje både hos barn och vuxna på respektive avdelningar. På den ena avdelningen går barn som är flerfunktionsnedsatta och där utgår pedagogerna mest från att barnen ska känna musiken, i form av musikens vibrationer och känslor, och få nya upplevelser tack vare det. På den andra avdelningen går det barn som är inom autismspektrum som har svårt för det verbala språket och kommunikationen eller bara ett av det. Pedagogerna på avdelningen kan tolka vissa barns humör efter vilket sätt de sjunger på, melodi eller intonation. Utöver att använda musik till språkutveckling och kommunikation använder de den för att öva koordination. De intervjuade är nöjda med de

resurser de har att tillgå. Pedagogerna på Giraffen är nöjda med det stöd de får från cheferna och anser att det har varit en ögonöppnare i deras pedagogiska arbete med musik. Björnens pedagoger får själva råda över vilka material de ska köpa in, den intervjuade barnskötaren menar att det inte behövs något avancerat eller dyrt.

Nyckelord: Autismspektrum, kommunikation, kvalitativ studie, musik, språkutveckling, Piaget

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	7
1.1	Syfte och frågeställningar.....	7
1.1	Begreppsdefinitioner	8
2	Tidigare forskning	10
2.1	Synsätt på språkutveckling och musik	10
2.2	Hur musik kan användas i språkutvecklande arbete	11
2.3	Musikens påverkan på språkutveckling	11
2.4	Pedagogers syn på musik	12
3	Teoretiska perspektiv	14
3.1	Jean Piaget.....	14
3.2	Kognitiv utvecklingsteori.....	14
3.3	Intellektuell utvecklingsteori.....	15
3.4	Piagets syn på språk	16
3.5	Kritik mot Piaget	17
4	Metod.....	18
4.1	Metodologi	18
4.1.1	Intervju	18
4.1.2	Observation	19
4.2	Metodval.....	19
4.3	Urval.....	20
4.3.1	Presentation av informanter.....	21
4.4	Genomförande av studien.....	22
4.4.1	Genomförande av intervjuer.....	22
4.4.2	Genomförande av observationer	23
4.5	Iordningsställande av material.....	24
4.5.1	Transkribering av observationer och intervjuer	25
4.6	Genomförande av analys	25
4.7	Etiska överväganden.....	26
5	Resultat.....	28
5.1	Det verbala språket kommer inte först	28
5.1.1	Först kommer upplevelsen	29
5.2	Skapa scheman	30

5.3	Arbete efter barns intresse	32
5.4	Förskolornas tillgång till resurser	33
5.4.1	Stöd från cheferna	33
5.4.2	Material	34
5.5	Sammanfattning.....	35
5.5.1	Musik i språkutvecklande arbete	35
5.5.2	Musik i förskolan.....	35
5.5.3	Resurser	35
6	Diskussion	36
6.1	Metoddiskussion.....	36
6.2	Resultatdiskussion	36
6.2.1	Musik som språkutvecklande och kommunikationsmedel.....	37
6.2.2	Balans mellan det kollektiva och individuella lärandet.....	37
6.2.3	Avancerat eller dyrt	38
6.3	Fortsatt forskning	39
	Referenslista	40
	Bilaga 1.....	42
	Bilaga 2.....	42
	Bilaga 3 och 4.....	42

1 Inledning

Musik ansågs vara en viktig del av förskolans verksamhet under 1900-talet. Under den tiden skulle alla nyexaminerade förskollärare kunna sjunga och spela piano, ett krav som idag försvunnit (Ehrlin, 2014). Trots detta står musik fortfarande kvar i *Läroplanen för förskolan, Lpfö*, (Skolverket, 1998/2016). I dagens förskola läggs stor vikt vid språk, matematik och naturvetenskap. Förskolan har sedan 1990-talet tagit in fler skolämne och satt fokus på dem (Vallberg Roth, 2006). De estetiska ämnena har inte längre lika hög status i utbildningen som förr och det lilla estetiska som finns kvar är övervägande teori, jämfört med praktik som förr (Ehlin, 2014).

Musik ses som ett kommunikationsmedel och hjälpmedel som används av bland annat musikterapeuter (Spiro & Schober, 2014). Ett av förskolans uppdrag från Lpfö är att ge barnen verktyg för att kunna kommunicera. I Lpfö beskrivs vikten av språk för barns lärande och utveckling av sin identitet (Skolverket, 1998/2016). Även Piaget (1976) ansåg att skolan som institution ska utveckla barns identitet och att alla barn har rätt till det. Han menar att de krav som finns inom utbildning som dikterar exakt vad barnen ska lära sig och hur de ska vara strider mot barns personutveckling. Det finns enligt Piaget (1976) människor som anser att en del personer är bättre eller sämre inom vissa ämnen. Enligt Piaget beror detta inte på några särskilda talanger eller icke talanger, utan helt på vem som trivs bäst med den använda inlärningsmetoden (Piaget, 1976). I denna studie studeras hur pedagogerna använder musik som inlärningsmetod i språkutvecklande arbete. Problemet är att musik och kunskap inom musik försvinner mer och mer på förskolorna trots att det, för vissa barn, kan vara en effektiv inlärningsmetod för att utveckla det verbala språket, som det just nu läggs stor vikt på.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att beskriva och analysera arbetet med musik som språkutvecklande arbete för barn i språksvårigheter på förskolan.

Utifrån ovanstående syfte har följande forskningsfrågor formulerats.

- På vilka sätt används musik i språkutvecklande arbete på förskolan med barn som är i språksvårigheter?
- Hur ser pedagoger på musik i förskolan?
- Hur ser pedagoger på de resurser som finns att tillgå?

1.1 Begreppsdefinitioner

Avsnittet begreppsdefinitioner är skrivet i avsikt att djupare definiera och förklara en del viktiga och grundläggande begrepp som är centrala i studien. Det blir nödvändigt att definiera och förklara begreppen för att skapa en tydligare förståelse samt skapa en bättre helhet av texten. De begrepp som nedan definieras är *autismspektrum*, *språksvårighet*, *ekolali* och *elevhälsa*.

Autismspektrum är en sammansatt utvecklingsstörning som innebär att det finns en neurologisk störning på individens hjärnfunktion. Det finns olika former och grader av autismspektrum, därför är begreppet autismspektrum ett bättre samlingsnamn än enbart autism. För att räknas in inom autismspektrum måste personen ha nedsättning inom det sociala, kommunikativa, kognitiva och beteendemässiga, dessa nedsättningar ska visa sig redan i tidig ålder och vara en del av vardagen. Det är vanligt att personer med autismspektrum även har språkstörning (American Psychiatric Association, 2013).

Enligt Logopeditjänst (2016) förväntas barn i dagens samhälle besitta en social och kommunikativ kompetens. Barn har krav på sig från samhället vi lever i att kunna läsa och skriva, ha verbalt, tydligt och korrekt språk samtidigt som de ska vara socialt kompetenta. Förväntningarna blir problematiska då barn utvecklar sitt språk i individuella stadier, vilket innebär att en del barn inte utvecklar språket enligt de tänkta förväntningarna. Oftast misstänks språksvårigheter då barn uppvisar svårigheter med att förstå och eller tala ett verbalt språk. Överlag är det vanligast att förskolebarn som har problem med språk och tal oftast växer ifrån det, men i vissa fall kan problemet kvarstå. Vidare framhåller Logopeditjänst (2016) att ju tidigare utredning och eventuell diagnos kan fastställas, desto bättre är det. Språksvårigheter kan vara en del utav en annan diagnos, ett exempel på detta är autismspektrum. Då blir inte språkstörningen den primära diagnosen utan en del i autismspektrumet. Utredningen leder sedan till att en individuellt utvecklad plan skapas för vederbörande. Ett barn i språksvårigheter kan ha svårighet både med att förstå och med att göra sig förstådd. Logopeditjänst (2016) menar att cirka fem till sju procent av landets barn har svårigheter gällande språk. För att veta om ett barn behöver utredas för språkstörning finns det indikationer att förhålla sig till. Vissa av dessa indikationer kan tydas redan i tidig ålder medan andra upptäcks när barnet utvecklas och blir äldre. Indikationer som kan uppmärksammas tidigt är om spädbarnet är tyst av sig och inte jollar och gör ljud ifrån sig

eller inte visar större intresse för ett socialt samspel. Vid ett och ett halvt års ålder bör barn kunna uttrycka enstaka ord och vid tre år förväntas barn kunna binda meningar med minst tre ord samt visa förståelse för lättare verbala instruktioner. Vid det sista förskoleåret kan ett annat tecken på språksvårigheter vara att barnet ofta söker kontakt och interagerar med yngre lekkamrater eller att barnet verkar ha svårt att lära sig nya ord och har ett något mindre ordförråd än tänkt för sin ålder (Logopeditjänst, 2016).

Barn inom autismspektrum som är verbala kan ha ekolali. Ekolali innebär att barn härmar vad någon annan har sagt, ekot kan komma direkt efter att den andra personen sagt det men det kan också komma senare. De fördröjda ekona kan vara att barnet upprepar något den tycker om många gånger eller att en person är kopplad till just det ordet eller frasen, när personen är där upprepar barnet just det ordet eller frasen. Direkta ekon är vanliga när barnet får en tillsägelse eller en rättelse då upprepar barnet själv frasen den fått (Sterponi & Shankey, 2014).

Elevhälsa är till för skolan, förskolan och dess elever. De som arbetar inom elevhälsan ska vara kompetenta inom den medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska området. Det vill säga att det ska finnas både skolläkare samt skolsköterska, psykolog, kurator och någon form av personal med specialpedagogisk kompetens. Alla som går på förskola har rätt att få hjälp av elevhälsan vid behov. Den främsta uppgiften för elevhälsan är att vara hälsofrämjande, förebyggande och vara till stöd för alla elevers utveckling, oavsett utbildningens mål. Elevhälsan ska finnas som hjälp för att främja varje individ i skolan och förskolan till lärande och utveckling. Enligt skollagen ska elevhälsan även skapa inspirerande miljö för att utveckla elevernas lärande, hälsa samt utveckling. Ett annat område som elevhälsan har ansvar över är arbetet mot kränkande behandling (Skolverket, 2016).

2 Tidigare forskning

Föreliggande studie undersöker om och hur musik används för att främja språkutveckling hos barn i språksvårigheter. Synsättet att språk är ett kommunikationsmedel och musik är ett språk används av musikerapeuter (Spiro & Schober, 2014). Även musikpedagoger har synsättet att musik kan vara ett kommunikationsmedel (Hourigan & Hourigan, 2009). I detta kapitel tas forskning upp som grundar sig i att musikerapi och musikpedagogik utgår från att musik främjar språk och kommunikation. En av studierna handlar om hur rektorers förhållningssätt och fördelning av resurser påverkar förskolans personal i det pedagogiska arbetet. Musikerapi är något som brukar förekomma i förskolans verksamhet, vi tycker ändå att forskning som behandlar musikerapi i detta fall är relevant. Metoderna och synsättet i det vardagliga arbetet på förskolan liknar i vissa fall musikerapin.

2.1 Synsätt på språkutveckling och musik

Hourigan och Hourigan (2009) har genomfört en studie för att ge förslag i arbetet med barn inom autismspektrum och musiklektioner för att barnen ska få utvecklas och trivas. Ryan Hourigan är assisterande professor i musikpedagogik vid Ball State University, samt *the special needs chair of the Indiana Music Educators Association*. Amy Hourigan är certifierad musikerapeut. Forskarna använder sig både av egna erfarenheter och tidigare forskning i sina studier om hur en musiklektion på bästa sätt kan anpassas till elever inom autismspektrum. Det är vanligt att barn inom autismspektrum har en helt utesluten verbal kommunikationsförmåga (Hourigan & Hourigan, 2009). Enligt musikerapeuten Wetherick (2014) är det vanligt att barn i språksvårigheter också har svårigheter i det sociala och att detta ofta kan leda till frustration över att inte kunna uttrycka sig, vilket kan leda till aggressivitet. Musikerapeuterna vill inom ramen för musikerapi ge barn ett alternativ till verbalt språk, detta genom att improvisera musik. Målet var att öka viljan att samarbeta och dämpa frustrationen över att inte kunna uttrycka sig (Wetherick, 2014).

Ehrlin (2014) har genomfört en studie där hon undersöker på vilket sätt förskolans rektor påverkar synen på musik i förskolan. För att ta reda på detta har forskaren genomfört en etnografisk studie på barn i fyraårsåldern. Tre förskolor ingår i studien varav två har musik som inriktning (Bird och Star) och använder musiken för språklig och social utveckling, den tredje förskolan är Reggio Emilia inspirerad (Daisy). Rektorerna på de olika förskolorna är

själva starkt intresserade av det deras förskolor har som inriktning och erbjuder sin personal kurser och stöd inom detta. Efter all den hjälp och träning där personalen på Bird och Star fått träna sitt självförtroende har de fått upp ögonen för hur kul musik kan vara och att det även hjälper till att utveckla det sociala och språket (Ehrlin, 2014).

2.2 Hur musik kan användas i språkutvecklande arbete

För att ge exempel på hur musik kan användas för att utveckla barns sociala och språkliga kompetenser har Wetherick (2014) gjort en studie med två femåriga barn. Båda barnen var i språksvårigheter varav en var inom autismspektrum. Med hjälp av studien ville forskaren visa hur musikterapi kan hjälpa barn i språksvårigheter. Metoden som användes i studien var videoinspelade observationer. Videoinspelningarna bestod av Wethericks arbete tillsammans med barnen. Under inspelningarna spelade barnen trumma och kazoo tillsammans med forskaren, han tolkade även vad barnen gjorde med hjälp av musik, genom att till exempel spela glatt när de var glada. Musikterapitillfällena var 30 minuter långa och studien innehöll 17 klipp (Wetherick, 2014).

Lim A. (2010) har genomfört en studie om hur musikterapi kan hjälpa till att språkutveckla barn i språksvårigheter. I studien deltog 50 barn inom autismspektrum, de var mellan tre till fem år. Syftet med studien var att ta reda på om musik kan användas som träningsmetod för språkutvecklingen. Han har jämfört vilken effekt musikträning har gentemot effekten av språkträning. Jämförelsen har gjorts med hjälp av sånger och sagor. En del av barnen i studien har varken tagit del av sångerna eller sagorna. Musikträningen som användes vid studien hade sin utgångspunkt i musikterapi. Barnen fick en i taget tillsammans med Lim A. se på en video. Videon innehöll antingen sex låtar eller sex sagor, beroende på vilken typ av träning som användes, låtarna och sagorna hade 36 specifika ord barnen skulle lära sig. Videon med sagorna och videon med sångerna barnen fick se var uppbyggda på samma sätt. Barnen fick se antingen sagovideon eller musikvideon två gånger om dagen i tre dagar (Lim A., 2010).

2.3 Musikens påverkan på språkutveckling

De barn som deltog i Wethericks (2014) studie hade från början svårt att samarbeta. Efter 15 musikterapitillfällen började barnen spela tillsammans vilket sedan ökade deras vilja att samarbeta. När barnen fortsatte att spela tillsammans försökte de småningom använda sig av

verbalt språk för att kommunicera med varandra. Resultatet visar att barnen inte blev frustrerade, tappade kontrollen eller blev aggressiva, de blev istället mer samarbetsvilliga och försökte kommunicera verbalt. Wetherick (2014) tror att resultatet kan bero på att han använde sig av musikterapi och språkterapi parallellt och kopplade till pedagogik. Han kopplar det till att ju mer barnen lär sig kommunicera musikaliskt desto mer självsäkra och lugna blir de, då de kan uttrycka vad de känner med hjälp av musik. Känslan av att kunna bli förstådd ger dem då även uppmuntran att lära sig det verbala språket i den lilla gruppen (Wetherick, 2014).

Lim A. (2010) gjorde även jämförelser mellan de som hade lindrig respektive svår autism och även de med eller utan ekolali. Barnen gjorde två tester under studiens gång, ett som de gjorde innan de tittat på videorna och ett efter de tre dagarna. Testerna innehöll de 36 orden som sångerna och sagorna innehöll och gick ut på att se om barnen kunde dem bättre efter sin träning. Resultatet visade att de med lindrig autism och de med ekolali utvecklade sitt språk snabbare oavsett vilken träningsmetod som användes. Barn med svår autism utvecklade språket snabbare med hjälp av musikträning än med sagoträning då de inte kunde hålla koncentrationen och intresset uppe när de lyssnade på sagorna. Sagoträningen och musikträningen visade på samma språkutveckling när det gäller barnen med lindrig autism. Lim A. kom fram till att barn med autism kan koppla det de lär sig i musiken till tal, de kopplar att det inte bara är ljud utan även ord som går att använda i vanligt tal (Lim A. 2010).

2.4 Pedagogers syn på musik

Ehrlin (2014) lyfter fram att förskollärarna på Daisy anser att det bara är vissa personer med musikalisk talang som kan hålla i musikaktiviteter med barn. De som inte har den musikaliska talangen känner att de inte har tillräcklig kompetens och känner sig därmed osäkra. På Star och Bird kunde förskollärarna känna samma osäkerhet i musiken som pedagogerna på Daisy innan de fick kurser i musik och en intresserad rektor. Trots att pedagogerna på de musikinriktade förskolorna fått upp sitt självförtroende när det gäller musiken ser de, utifrån Ehrlins (2014) tolkning, bara musiken som ett verktyg för att lära annat. De har fortfarande, enligt Ehrlin (2014), inte det självförtroendet som krävs för att de ska se att de faktiskt håller på med musik och utvecklar barns musikkunskaper. Rektorerna på Bird och Star menar att alla kan lära sig musik och att musik ska ses som ett redskap för att utveckla språkliga och sociala kompetenser. Musiken har även börjat ses som ett eget språk och

kommunikationsmedel. Vidare visar studien att barn på de musikinriktade förskolorna får tillgång till musik under samlingen i form av lyssnande till musik, instrumentspel och sång. Sången har på Bird och Star blivit något som händer spontant. Även musicerandet på instrument kan ske spontant då barnen alltid har tillgång till instrumenten som används på samlingen. Atmosfären på Bird och Star har blivit sådan att inget barn ska känna att de måste sjunga med, de som har svårt att sjunga får andra möjligheter att vara med i aktiviteten genom till exempel rörelser. Ehrlin (2014) menar att det är viktigt att de som kommer ut som nyexaminerade förskollärare känner sig självsäkra och har god kunskap om alla ämnen som står i förskolans läroplan, däribland musik, även om den nyexaminerade inte känner att det är deras favoritämne. För att förskollärare ska kunna se allt barn lär sig i en aktivitet och inte bara rikta in sig på en eller två saker är det viktigt att förskollärare har god kunskap i alla ämnen.

Hourigan och Hourigan (2009) visar i sin studie att även om barn inte har ett utvecklat verbalt språk kan de använda sig av musiken. Det viktigaste enligt forskarna är att komma ihåg att alla barn är olika och sin egen individ. Läraren måste hitta olika tillvägagångssätt för varje barn för att fånga deras uppmärksamhet och intresse, detta kan innebära olika tillvägagångssätt vid olika tillfällen (Hourigan & Hourigan, 2009).

3 Teoretiska perspektiv

Följande kapitel tar upp denna studies teoretiska perspektiv som utgår från Piagets *utvecklingsteori* om *kognitiv* och *intellektuell* utveckling. Först är det en kort beskrivning av vem Piaget var och sedan förklaras hans teori om kognitiv utveckling som är en stadieteori med fyra olika utvecklingsstadier. Kapitlet kommer fokusera på de två första utvecklingsstadierna som tar upp hur barn som är nyfödda, och fram tills de är cirka åtta år uppfattar sin omvärld. Sedan kommer en kort beskrivning av Piagets syn på intellektuell och språklig utveckling. Till sist tas även kritik mot Piaget upp.

Vi valde att skriva om Piagets utvecklingsteori då denna studie framför allt framhäver barn som inte har det verbala språket. Piaget skriver att intelligensen inte är beroende av språket, språket kommer sedan. Vi tycker detta passa bättre in på vår studie än till exempel Vygotsky som anser att språket kommer först. Piagets utvecklingsstadier är gamla men vi anser att det fortfarande går att hitta spår av det, både i Lpfö (Skolverket, 1998/2016) och i förskolans verksamhet. Vi anser att en teori inte är till för att följas till punkt och pricka, det är därför det även visas på kritik mot Piaget, men det finns guldkorn värda att fundera över.

3.1 Jean Piaget

Piaget var i grunden utbildad biolog men ville få ett bredare synsätt och studerade därför även till doktor i filosofi. Han var särskilt intresserad i epistemologi som innebär läran om kunskap. Efter att ha studerat psykologi började Piaget forska kring människors intelligens. Han arbetade på Alfreds Binet's experimentella laboratorium där det första intelligenstestet utvecklades. Ett intelligenstest som utfördes på barn väckte intresse hos Piaget gällande barns svar, främst de svar som var fel. Han satte svaren som var fel i relation till barns ålder och såg där ett samband, vilket ledde till en hypotes om att barn i ung ålder har ett helt annat tankesätt än äldre barn och vuxna (Ginsburg & Opper, 1988).

3.2 Kognitiv utvecklingsteori

Enligt Piaget (1962) uppfattar vi världen efter olika scheman. Han menar att direkt efter födseln utvecklar det nyfödda barnet intelligens och börjar skapa olika scheman genom att

testa använda sin kropp och se vilka konsekvenser det ger (Piaget, 1962). Erfarenheterna som barn upplever kallar Piaget för *assimilation*. När kunskapen barn får från *assimilation* sätts ihop och skapar ett schema kallar Piaget det för *ackommodation* (Sime, 1975). Ju mer barnet testar och ju fler erfarenheter barnet skapar desto mer klassificerar barnet efter logik (Duckworth, 1975).

Piaget bygger barns *kognitiva* utveckling efter fyra olika utvecklingsstadier. Kognitiv innebär den process, i hjärnan, som sker när någon lär sig. Det första steget är när barnet är nyfött till tre år (Piaget, 2009). Nyfödda barn som inte upplevt mycket än har nästan inga scheman alls och de få som finns är ofullständiga. Barn i tidig ålder kan inte se skillnaden på sig själva och omvärlden då de enligt Piaget inte har någon direkt uppfattning av varken det ena eller det andra. Ett exempel som Piaget tar upp är att barnet kan uppfatta det som att den tända lampan också är ett liv precis som barnet självt. Med tiden och i takt med att de utvecklar en förståelse för sig själva kan de också börja förstå omvärlden, lampan är inte längre en levande varelse som barnet, och vidare ser barnet att solen och månen inte följer efter det. När ett barn är cirka tre till åtta år gammalt har barnet enligt Piaget (2009) uppfattningen att naturen är besjälad. Han kallar denna besjälning för *animism*. Barn vid denna ålder ser på omvärlden som om allt i den är skapad av en mening vilket Piaget kallar *artificialism*, detta sker under andra utvecklingsstadiet. I åtta- och elva- årsåldern, under det tredje utvecklingsstadiet, är upptäckten av barnets egen kropp det väsentliga. Dock förstår de fortfarande inte hur kroppen fungerar, utan upplever det som att det är en yttre kraft som gör att den fungerar, något Piaget kopplar till *dynamism*. Vid det fjärde utvecklingsstadiet när barnet är cirka tio till elva år gammalt förstår barnet mekanismen bakom rörelser och förstår att detta också påverkas av tyngd (Piaget, 2009).

3.3 Intellectuell utvecklingsteori

Piaget (1976) skrev om hur den *traditionella metoden* används för att barn ska tillgodogöra sig kunskap. Den traditionella metoden lägger ingen vikt vid om denna kunskap glöms bort efter några år, det väsentliga är att eleven kan det till provet. Eleverna tilldelas problem som ska lösas på ett visst sätt inom den traditionella metoden. Den *aktiva metoden* som Piaget föredrar fokuserar däremot på elevernas egna *intressen*. Det väsentliga är inte faktakunskap utan hur problem löses med den aktiva metoden till skillnad från den traditionella. Eleven ska själv hitta ett sätt att lösa problemet och det är det som är målet, resultatet i sig är inte

intressant. Piaget menar att när barnen själva får hitta problem och lösa dem efter eget intresse får de kunskap och vilja att lära resten av livet. Om ett barn har svårare för ett ämne, till exempel språk, kan språkträning bli en negativ upplevelse som stannar upp utvecklingen. Om barn istället får ägna sig åt något de är intresserade av och uppskattar kan språkutvecklingen ske indirekt, vilket innebär att språkutveckling sker sekundärt i följd av annan aktivitet, det är då utvecklingen kan gå framåt. De aktiva metoderna kräver arbete i grupp både eleverna emellan och mellan pedagog och elev. Samtidigt betonar Piaget också att det är viktigt att kunna växla mellan *kollektivt* och *individuellt* arbete då det kollektiva ibland kan bli överväldigande, ibland krävs individuellt arbete för att återfå lugn och ro. Den aktiva metoden ökar kraven på material mer än vad den traditionella metoden gör. Den traditionella använder färdiga material med bestämda lösningar. Den aktiva metoden tycker däremot att materialet kreativt ska skapas tillsammans med barnen. Den aktiva metoden sätter även stor press på pedagogerna som hela tiden behöver vara lyhörda för barns behov och ha kunskap och kreativitet för att hitta på problem och lösningar (Piaget, 1976).

3.4 Piagets syn på språk

Piaget fokuserade inte sin forskning kring vad barnen verbalt pratade om, utan istället vad barnen gjorde. En människas intelligens och förmåga till logiskt tänkande kan inte bedömas efter dess språk. Först kommer tanken, något som upplevs, sedan kommer en känsla av att behöva uttrycka sig och då formuleras upplevelsen och uttrycks verbalt. När barn lär sig nya saker kan de först lära sig en fras. Först förstår inte barn frasen helt, när den används är den formulerad på samma sätt som när den hördes. När barn som till slut har förstått innebörden kan frasen omformuleras och även användas i olika sammanhang. Arbetet bakom att få en fras och sedan koppla ihop den med dess innebörd anser Piaget vara något barn måste göra själv. Det gör ingen väsentlig skillnad om andra försöker förklara frasens innebörd, den som ska lära sig frasen måste själv förstå och hitta kopplingen. På samma sätt är det med scheman som barn skapar sig. Barn råkar utföra handlingar som får konsekvenser som från början är svåra att förstå. Barn testar fler gånger, på olika sätt, olika material och sammanhang, experimenterar. Efterhand som erfarenheterna blir fler byggs även schemat ut och tillslut har barnet förstått sambandet mellan handlingen och konsekvensen och kan använda den kunskapen till fullo (Duckworth, 1975). När barn använder sig av olika material och sinnesintryck för att bearbeta den erfarenhet de skaffat sig kallar Piaget det för *perception*. Piaget uttrycker det som att målet är att hitta sanningen när barn själva har kommit fram till frasens verkliga innebörd. När barnet ser sambandet mellan handling och konsekvens kan de

se handlingen. Om någon annan lär ut resultatet genom att förklara blir det bara halvsanning, detta är vad Piaget kallar intellektuell fostran (Piaget, 1976).

3.5 Kritik mot Piaget

Sime (1975) menar att många avstår från att bevisa och ta reda på om Piagets teori om barns intellektuella utveckling stämmer. Det är svårt att återskapa ett liknande intelligenstest som Piaget använde sig av då det kräver många resurser i form av bland annat tid.

Vygotsky (1986) skriver att Piaget kämpar för att inte generalisera den psykologiska filosofin men att han misslyckas med detta. Han fortsätter med att påpeka att Piagets olika stadier i barns allra tidigaste utveckling är felaktiga (Vygotsky, 1986). Piaget (1959) pratar om barns språk som egocentrisk och som social. Han menar att det egocentriska talet är när barnet bara pratar om sig själv eller inte kan föreställa sig hur det är för den som lyssnar, barnet pratar inte till någon särskild utan bara pratar i leken. Det sociala språket som barnet har är när barnet försöker rikta talet till någon och då vill ha ut något av det (Piaget, 1959). Vygotsky (1986) skriver att detta inte går att bevisa med hjälp av de kliniska metoder Piaget använt sig av. Piaget (1959) menar att det egocentriska språket inte har en viktig roll hos barnet utan bara är en konsekvent av handlingen (Piaget, 1959). Vygotsky (1986) anser att detta är fel. Han menar att det är språket som styr handlingen (Vygotsky, 1986).

4 Metod

Metodkapitlet behandlar studiens tillvägagångssätt, det vill säga hur studien är uppbyggd och utförd. Först berörs de metodologiska utgångspunkterna för intervju samt observation där metoderna som används beskrivs samt det urval som gjorts. Metodvalet tas upp och argumenteras för. Efter det följer en beskrivning av studiens genomförande av urval, intervjuer och observationer på de berörda avdelningarna. Kapitlet tar även upp hur vi har iordningställt materialet och hur transkriberingen gått till väga. Sedan kommer en beskrivning på hur vi genomfört vår analys och vilka etiska överväganden vi gjort.

4.1 Metodologi

Kvalitativ metod innebär att studien undersöker varför något är på ett visst sätt och vad det innebär. Skillnaden mellan en kvalitativ metod och en kvantitativ metod är att den kvalitativa inte ägnar sig åt statistik. Syftet med en kvalitativ studie är att visa någontings komplexitet detta genom att tolka sociala sammanhang och hur de hänger ihop och fungerar. En kvalitativ studie är oftast inte lika omfattande när det gäller antalet deltagare som en kvantitativ. Antalet intervjuer och observationer med olika personer påverkar tillförlitligheten för en studie. Det gör det även möjligt att studera om ett fenomen är mer förekommande än andra och varför det är just så (Alvehus, 2013). Kvalitativ metod lämpar sig till forskning av det slag som beskrivits ovan just för metodens detaljrikedom (Denscombe, 2016). Kvalitativ forskning är mer tolkande än en kvantitativ då det som sägs och observeras tolkas av den studerande. Skribentens tolkning är dock starkt påverkad efter vilken teori och vilket problem studien har. Det mest väsentliga i en kvalitativ studie är vad skribenten vill visa på. Tolkningen är till för att öppna upp för ett mer nyanserat synsätt inom det sociala sammanhang som studeras (Alvehus, 2013). Resultatet i en kvalitativ forskning kan vara motsägelsefull och det finns kanske inget direkt svar som i den kvantitativa. Även om tolkningen är påverkad av teori och problemformuleringen är den också styrd av skribentens bakgrund och synsätt på problemet (Denscombe, 2016).

4.1.1 Intervju

En vanlig metod för att samla in empiri i en kvalitativ studie är genom intervjuer (Alvehus, 2013). Intervjun ska börja med att intervjuaren introducerar den intervjuade för studiens ämne. En intervju består av intervjuare och intervjuade, tanken med en intervju är ofta att den

ska vara vardaglig och avslappnad men det går inte att glömma att deltagarna i intervjun befinner sig på olika steg i hierarkin. Det är intervjuaren som väljer ämnen och som ska leda samtalet framåt. Ett vanligt syfte med forskningsintervjun är att ta reda på den intervjuades perspektiv i det forskade ämnet. Det vanligaste är att det finns några få intervjufrågor i form av diskussionsfrågor som sedan följs av improviserade följdfrågor för att uppmuntra den eller de intervjuade. Beroende på hur intervjuaren ställer frågorna och hur frågorna är formulerade vinklar intervjuaren även svaren. En intervju kan ske både muntligt ansikte mot ansikte och via mejl. En muntlig intervju kan spelas in med ljudinspelning som sedan i efterhand transkriberas (Kvale & Brinkmann, 2014). Transkriberingen är till för att forskaren lättare ska hålla koll på insamlade data (Denscombe, 2016). Ännu ett moment i intervjun där intervjuaren påverkar är i transkriberingen. Intervjuaren tar det verbala språket och tolkar och omvandlar det till skriftspråk. Transkriberingen kan börja i en grov skiss av intervjun, forskaren tar sedan de delar som anses relevanta för studien och transkriberade dem mer i detalj (Kvale & Brinkmann, 2014).

4.1.2 Observation

Observationer är en väl använd metod inom kvalitativa studier, observationer kan användas för att få in material som är mindre påverkade av studien, observatören är mindre deltagande än vad intervjuaren är. Observatören kommer alltid påverka den observerade situationen då personerna som deltar i studien är medvetna om att de är observerade. Observatören kan välja en viss situation att observera och välja om den ska dokumenteras med hjälp av videoinspelning eller med hjälp av fältanteckningar (Alvehus, 2013). Under en observation med videoinspelning är det väsentligt hur kameran är placerad, om den står fast eller hålls i handen. En detaljerad beskrivning på hur inspelningen gjordes bör finnas med i studien då det kan påverka vad som kommer med i inspelningen och inspelningens kvalitet, både ljud och bild. En handhållen kamera går lättare att röra och följa barnen med än en som är fast, dock kan de observerade lägga större märke till kameran och observatören. Fler kameror med olika perspektiv kan ge fler vinklar på observationen och det går att upptäcka fler saker än med bara en vinkel (Heikkilä & Sahlström, 2003).

4.2 Metodval

Det första metodvalet var att denna studie skulle vara kvalitativ, detta då studien vill undersöka hur något är. Studiens första och tredje forskningsfråga är hur pedagoger ser på

något. Därför blev intervju med öppna diskussionsfrågor enligt oss ett passande metodval. För att kunna få en avslappnad och öppen diskussion bestämdes det att följdfrågor skulle improviseras även ordningen på intervjufrågorna. Då fältanteckningar kändes som störande och distraherande i samtalet användes ljudinspelning via läsplatta. Direkt efter gjordes en grov transkribering av intervjun. På grund av tidsbrist från både intervjuare och intervjuad genomfördes en intervju via mejl. Det kändes lämpligt då den intervjun var mer faktabaserad och informell än en diskussion som de tidigare var. Den andra forskningsfrågan i studien behandlar hur någon gör, då ansågs det mer lämpligt att använda sig av observation.

Observationerna blev som ett komplement till intervjuerna. Två observationer gjordes och genomfördes med hjälp av videospelning. Vid dessa tillfällen försökte vi som observatörer vara passiva, det vill säga icke deltagande. På så vis påverkade vi den vardagliga situationen så lite som möjligt och videospelningen användes för att transkriberingen och analysen skulle bli så exakt som möjligt. Inspelningen gjordes med hjälp av en kamera och i läsplatta som båda hölls i handen av oss två observatörer. Det användes två olika videospelningsverktyg utifall en av dem skulle sluta fungera och för att vi på detta sätt kunde få in två vinklar på observationen. Kameran och läsplattan hölls i händerna på oss som observerade för att vi på så vis skulle kunna flytta kameran om till exempel ett barn som inte fick vara med i inspelningen skulle gå förbi och för att vi skulle kunna följa det som hände med lätthet. Den tredje observationen valde vi att vara deltagande då det verkade göra pedagoger och barn lugnare än att vi bara skulle sitta bakom och observera. Vid detta tillfälle tränade vi minnet och satte oss direkt efter observationen och skrev ner tillsammans vad vi sett och upplevt. Videospelning ansågs kunna bli känsligt för vissa av deltagarna i den tredje observationen.

4.3 Urval

Studien innehåller endast avdelningar som är specialanpassade för barn med särskilda behov och där alla barn har språksvårigheter. Redan innan studiens början fanns det kontakt mellan oss och pedagogerna på den ena avdelningen, som fått det fiktiva namnet Björnen, vilket gjorde pedagogerna på avdelningen intresserade av att delta och därmed också gav avdelningen en självklar del i studien. Avdelningen som fått det fiktiva namnet Giraffen valdes ut efter en föreläsning vid Malmö Högskola. Pedagogerna som valdes ut för att medverka i intervjuerna på Giraffen var förste förskollärare och den musikansvariga förskolläraren, då det var deras kontaktuppgifter vi fick. Förste förskolläraren har fått det fiktiva namnet Anna och förskolläraren har fått namnet Stina. Den intervjuade på Björnen var

den barnskötare det funnits mest kontakt med sedan tidigare. Även barnskötaren på Björnen har fått ett fiktivt namn i studien, Sana. Vi har valt att intervjua en person som fått det fiktiva namnet Jill som är språkutvecklare, specialpedagog och förskollärare i grunden. Anledningen till att Jill blev intervjuad är att hon medverkade i en av våra observationer och har blivit som en extra resurs i arbetet med musik på Giraffen. En annan person som också blivit en extra resurs i det musikaliska arbetet på Giraffen är musikern och dansaren som fått det fiktiva namnet Andy. Andy är också med i musikaktiviteten vi valt att observera just för att aktivitetens syfte varit att låta musiken vara ett kommunikationsmedel. Urvalet av observationstillfällen valde pedagogerna på respektive avdelningar efter vad som passade deras verksamhet bäst. Samtliga observationstillfällen var inriktade på musik, då det var mest relevant för studien.

4.3.1 Presentation av informanter

Nedan följer en noggrannare beskrivning av deltagarna i observationerna och intervjuerna och de besökta avdelningarna. Först presenteras de som är på Giraffen sedan presenteras de som är på Björnen.

4.3.1.1 Giraffen

Giraffen är en förskola för flerfunktionsnedsatta barn. Förskolan består av sex, snart sju, pedagoger och tio barn mellan ett och sju år gamla. Inget barn på avdelningen har ett verbalt språk utan kommunicerar med hjälp av enstaka ord, ljud och gester, vissa kommunicerar inte alls. Pedagogerna på förskolan är utbildade specialpedagoger, förskollärare och barnskötare, vissa av barnskötarna är även behöriga undersköterskor. Avdelningens pedagoger arbetar med temat musik, som de har fått instruktioner från sina chefer att göra.

4.3.1.2 Björnen

Björnen är en avdelning som består av fem barn mellan ett och sju år samt tre barnskötare. Under första intervjun berättade Sana att det är elevhälsan som avgör vilka barn som har rätt till att gå på den berörda avdelningen och att detta bedöms efter tre olika kriterier. Enligt ett mejl från Sana från Björnen innebär det att barnet har diagnosen autismspektrum eller att det finns en mycket stark misstanke om det och att barnet har en utvecklingsstörning eller utvecklingsförsening. Utvecklingsstörning och utvecklingsförsening är oftast inte diagnostiserad vid denna ålder, därför gör elevhälsan en bedömning på barnet. Det sista

kriteriet innebär att barnets alla behov, trots tillsatt extraresurs, fortfarande inte tillgodoses på en vanlig förskoleavdelning. Vissa av barnen på avdelningen har inget verbalt språk alls och har svårt för att kommunicera. Även de som har verbalt språk har svårt att kommunicera då de har ekolali eller har svårt att rikta meningen och svårt att få fram det de egentligen vill säga. För att underlätta kommunikationen för barnen används mycket visuellt stöd i form av bildstöd och teckenstöd. Pedagogerna Björnen arbetar inte med något särskilt tema utan utgår från barnens intressen.

4.4 Genomförande av studien

Kontakten med Sana på Björnen inleddes redan innan studien tagit fart. När arbetet väl var igång besökte vi avdelningen, gav mer information om studien och fick ett definitivt klartecken gällande deras medverkan. Tid och datum för intervju bestämdes på plats vid första besöket och sedan bestämdes nya träffar efter varje besök. Om frågor uppkom mellan besöken sköttes det via mejlkontakt för ett effektivare arbete. Pedagogerna på Giraffen kontaktades först via en föreläsare från högskolan som hjälpte oss med kontaktuppgifter. Den första kontakten med pedagogerna på Giraffen skedde via mejl, där tid och datum bestämdes för en intervju. Under intervjun förklarade vi att vi önskade genomföra en observation med hjälp av videoinspelning och fick då veta att vårdnadshavare kunde uppfatta det känsligt och att videoinspelning därför inte var ett alternativ. Samtyckesblanketten som skrevs (Se bil. 3) fick därför redigeras och sedan skickas via mejl till avdelningen (Se bil. 4). I slutet av intervjun bokades ytterligare ett datum in, då observationen skulle genomföras med hjälp av fältanteckningar istället för videoinspelning.

4.4.1 Genomförande av intervjuer

Inför första intervjun, som skedde på Giraffen, hade vi formulerat fyra frågor som stöd (Se bil. 1). De formulerade frågorna frångicks nästan helt, ändå besvarades alla med hjälp av diskussionen som startade. I början av intervjun gavs det information kring verksamheten, hur många barn respektive pedagoger förskolan bestod av, diagnoser och vidare information om avdelningen. Det gavs även en liten rundtur på förskolan för att visa upp miljön.

Andra intervjun skedde på Björnen och förberedelserna var snarlika förberedelserna inför den första. Pappret med frågorna som var formulerade sedan innan var även med vid detta tillfälle men användes inte heller denna gång och det bidrog till en mer spontan och öppen dialog.

Arbetslaget på Björnen bestod av tre barnskötare som inom kort skulle utökas med en extra förskollärare.

Intervjun med Jill såg den skedde via mejl. I mejlet gavs information om denna studie och en öppen fråga till Jill som behandlade syftet och tanken bakom den observerade musikaktiviteten (Se bil. 2).

4.4.2 Genomförande av observationer

Första observationen på Björnen var under en samling och datainsamlingen skedde via videoinspelning. Sana på Björnen hade sagt vilken tid som passade dem bäst och att vi skulle vara där tidigare för att barnen skulle bli bekanta med att ha oss där. Kameran visades också för barnen innan. De medverkande var fyra barn, varav ett inte fick vara med på film, och tre barnskötare. Pedagogerna placerade barnen där de skulle sitta och visade oss var vi kunde ställa kameran för att det skulle passa dem bäst. Den inspelade situationen var en vardagsrutin som utspelar sig på Björnen varje dag. De hade haft samma upplägg för samlingen i två dagar innan observationen. Inspelningen varade i sex minuter. Direkt när samlingen och inspelningen var klar intervjuades Sana, som ledde samlingen. Vid denna intervju fanns det inga förbestämda frågor alls, Sana berättade hur samlingen hade planerats, hur de brukade göra och vilka tankar som fanns kring arbetet.

En andra observation på Björnen ägde rum, denna gång med annat innehåll. Istället för en samling sittandes på golvet med en *sångpåse* hade de gymnastik i ett annat rum där de hade tillgång till en smartboard, en stor tavla på väggen med tillhörande projektor som en dator kunde kopplas till. Tavlan hade även touchfunktion. Även vid detta tillfälle användes videoinspelning som datainsamling. Vid genomförandet var samtliga barn och pedagoger på plats. Just det upplägget av gymnastik hade de inte haft på några veckor, det var som nytt för barnen. Innan Sana satte igång det första klippet uppmärksammades barnen om att vi skulle filma dem under gymnastiken och varför. Genom att använda sig av smartboarden kunde barnen både se och höra sångtextens innebörd samt se hur rörelserna till sångerna skulle utföras. Den planerade och filmade gymnastiken varade aktivt i cirka sex minuter. Efter det fortsatte en mer "fri" gymnastik där barnen fick hoppa studsatta och utforska rummet lite efter eget behag. När aktiviteten var avslutad och barn och barnskötare var tillbaka på avdelningen gavs det möjlighet att få ställa frågor och funderingar till Sana som varit kontaktperson vid samtliga tillfällen. Inga förberedda frågor fanns denna gång. Sana

förklarade upplägget och tanken med valet av aktivitet. Det fanns även möjlighet att ställa frågor som uppkommit efter förra besöket.

Det tredje observationstillfället ägde rum på Giraffen. Här togs beslutet att datainsamlingen skulle ske med hjälp av fältanteckningar. Väl på plats var det förberett för en mindre samling som varade i cirka tio minuter där Stina som höll i samlingen använde sig av musik som hjälpmedel. Hon berättade även för barnen att de hade besök - Claudia och Johanna samt anledningen till besöket.

När samlingen var över började förberedelserna inför nästa aktivitet Jill och Andy anslöt till gruppen. En del barn var inne i samlingsrummet och några barn satt med pedagoger i ett anslutande rum. Vissa barn hade svårt för mycket ljud och rörelser, därför satt de inte i samlingsrummet. Aktiviteten de hade när vi var där gick ut på att de spelade på bongotrummor. Andy ledde gruppen genom samlingen med både sång och instrument. Aktiviteten varade i cirka 45 minuter. När aktiviteten var avslutad gavs informationen om att mejlkontakt gick bra vid eventuella frågor eller funderingar som kunde uppkomma efter besöket.

4.5 Iordningsställande av material

När fältstudierna genomförts ska det insamlade materialet organiseras. Denscombe (2016) föreslår att en kvalitativt genomförd analys ska utgå från nio frågor. Föreliggande studie har följt dessa frågor. Denscombe (2016) skriver att en studie ska beskriva hur analysen är gjord och att nyckelbesluten ska vara synliga (Denscombe, 2016). I kapitlet "Genomförande av analys" är det beskrivet hur vi steg för steg förklarat hur vi gjort för att få fram studiens resultat. Denscombe (2016) skriver även att det är väsentligt att dataanalysen gjorts på samma sätt genom hela studien, att den är djupgående och detaljerat beskriven. Denna studies analys av samtliga intervjuer och observationer oavsett observationsmetod har sett likadan ut genom hela arbetet. Insamlad data har gått igenom upprepade gånger, diskuterats och följts upp. Tillvägagångssättet för att samla in data har försökt beskrivits utförligt i denna studie och analysen har varvats med citat och observationer för att göra det trovärdigt. Denscombes (2016) tre sista frågor behandlar hur forskaren har påverkat studiens resultat, om personen har haft förutfattade meningar från början eller om alternativa förklaringar övervägts. Innan studien började visste vi inte vad vi skulle få fram alls. Intervjuerna och observationerna gjordes med öppet sinne och nyfikenhet. Under studiens och framför allt analysens gång har

det varit många aha-upplevelser. Alternativa förklaringar är egentligen svårt då denna studie handlar om hur personer ser på något, dock har vi funderat över olika förklaringar och då gått tillbaka och frågat de berörda personerna vad de tycker och anser om det. Tidigare forskning tar också upp andra synsätt och metoder än vad som kommit fram i resultatdelen. Under rubriken Metoddiskussion har vi kritiskt granskat denna studies metod och hur vi kan ha påverkat resultatet.

4.5.1 Transkribering av observationer och intervjuer

Efter genomförandet av intervjuerna lyssnades ljudinspelningarna igenom och det som sagts skrevs ner i ett gemensamt dokument, dock inte exakt ordagrant utan i stora drag vad som sades. Ljudinspelningen från Giraffen var lite svår att höra en person då mikrofonen var riktad bort från personen men med hjälp av bra hörlurar och koncentration gick det bra att höra allt. Utöver de intervjuer som gjorts, var även mejlkontakt ett hjälpmedel för att kunna ställa frågor som uppstått efter besöken. Därefter sorterades det som var relevant för denna studie ut och arbetades vidare med för att skapa studiens empiri.

Transkriberingen av den första observationen på Björnen gjordes genom att videoinspelningen spelades upp och det som skett transkriberades. Den andra observationen på Björnen var svår att få med alla barn och pedagoger då de var väldigt utspridda, dock kompletterade vi det genom att gemensamt komma ihåg och skriva ner direkt när observationen var avslutad. Transkriberingen efter observationen på Giraffen såg annorlunda ut då vi gjorde fältanteckningar på samlingsen och var delaktiga i musikaktiviteten. Transkriberingen av musikaktiviteten skedde direkt efter att observationen var avslutad för att kunna göra en så detaljerad transkribering som möjligt.

4.6 Genomförande av analys

Efter varje intervju och observation lyssnade vi igenom ljudinspelningen, såg på videoinspelningen eller antecknade gemensamt det vi observerat beroende på vilken metod som använts. I stora drag hade det som tagits upp i intervjuerna eller observationerna skrivits ner. När något dök upp som var svårt att förstå eller extra intressant diskuterade vi detta med varandra och mejlade eller gick tillbaka och intervjuade de medverkande pedagogerna. När transkriberingen var klar lästes texten igenom en gång till. Under genomläsningen markerades de ord eller meningar som ansågs vara relevanta för studien med fet stil vilket gjorde dem

enklare att finna i texten. Markeringarna var till för att det skulle bli enklare att hitta relevant data och för att det då skulle bli enklare att kategorisera. Därefter togs de markerade delarna upp och skrevs ihop till en text. Texten blev sedan indelad i tre olika kategorier, en kategori för varje forskningsfråga. Genom att kategorisera texten efter forskningsfrågor fick vi en kronologisk ordning i förhållande till forskningsfrågorna i studien. Texten delades in i stycken och efter varje stycke lades det in citat som ansågs höra ihop med stycket innan. Efter att materialet organiserats kronologiskt applicerades teorin på texten, vilket ledde till att texten slutligen sorterades in i teman med hjälp av teorin.

4.7 Etiska överväganden

Vetenskapsrådet (2002) menar att forskning är både viktig och nödvändig för såväl samhället och individen. Både samhället och dess invånare har rätt att ställa krav på att relevant och högklassig forskning ska fortgå kontinuerligt, detta enligt forskningskravet. Utöver forskningskravet finns individskyddskravet vilket påpekar att forskning inte under några som helst omständigheter får skada individen, varken psykiskt eller fysiskt. Kränkning och förödmjukelse är således inte heller godkänt. Individskyddskravet är grunden till fyra mer konkretiserade huvudkrav, vilket innefattar *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet, 2002).

Informationskravet innebär att studiens berörda ska få ta del av information kring syfte samt studiens genomförande i stort (Vetenskapsrådet, 2002). De personer som deltar i en studie måste få information om vad studien vill ta reda på, vilket syfte observationen har och att deltagandet är helt frivilligt (Vetenskapsrådet, 2011). När alla parter fått ta del av informationen ska de, om de vill delta i studien, ge sitt samtycke som deltagande, detta enligt samtyckeskravet (Vetenskapsrådet, 2002). Varje deltagare som ingår i studien har rätt till att själv ta beslut gällande om de vill delta, under vilken period samt under vilka villkor det sker på. Hänsyn behöver även ges till att deltagande personer har rätt till att avbryta sin medverkan när som helst under hela studien (Vetenskapsrådet, 2002). När det gäller minderåriga personer, under femton år, ska det delas ut samtyckesblanketter till vårdnadshavaren/vårdnadshavarna med information och underskrift och de minderåriga ska få information som de förstår och ge samtycke till det (Vetenskapsrådet, 2011).

Med hjälp av en formulerad *samtyckesblankett* gav vi ut information till vårdnadshavarna samt fick deras godkännande att deras barn ingick i studien (Se bil. 3 och 4). Även

pedagogerna på förskolorna informerades och gav muntligt godkännande. Eftersom det var minderåriga med i studiens observationer blev även de tillfrågade och informerade, vilket gjordes med stöd från ordinarie pedagoger. Innan aktiviteterna började fick deltagarna i studien vänja sig vid att ha två extra personer där och på Björnen, där det användes videoinspelning, visades kameran upp. Vi två som observerade presenterade oss på Björnen och berättade vad vi skulle göra. På Giraffen presenterades vi av den ordinarie pedagoger två gånger. Båda avdelningarna hade barn som hade svårt för just kommunikation, därför var det svårt att veta om de egentligen förstod vad vi gjorde och om de var okej med det. De ordinarie pedagogerna som känner barnen väl gav oss tips på hur vi skulle gå tillväga och inget barn verkade illa berörd över att vi var där. En aspekt att hela tiden ha i åtanke är konfidentialitetskravet, vilket innebär att samtliga berörda i studien förblir anonyma. Det vill säga att inga uppgifter om deltagarna får ges till allmänheten så att obehöriga kan ta del av det (Vetenskapsrådet, 2002). För att på bästa sätt anonymisera har därför deltagare och avdelningar fått fiktiva namn i denna studie. Det sista av de fyra kraven är nyttjandekravet vilket innebär att insamlad data inte får användas till något annat än vad det är avsett för (Vetenskapsrådet, 2002). I denna studie kommer det inte finnas några namn varken på område, förskola eller personer, det empiriska materialet förvaras säkert. Det är endast vi - Claudia och Johanna, vår handledare samt examinatorn som har tillgång till råmaterialet.

5 Resultat

I följande kapitel beskrivs resultatet av analysen. Empirin är indelad i underrubriker inspirerade av Piagets kognitiva och intellektuella utvecklingsteori

5.1 Det verbala språket kommer inte först

Ingen av de två avdelningarna som besökts har använt musik i specifikt syfte för att utveckla det verbala språket. Däremot uttrycker sig Sana på Björnen sig på detta viset vid första intervjutillfället:

Vi använder ju sång och musik, det gör vi ju, precis som vi använder en massa andra olika uttryckssätt. Så det är inte så att vi jobbar med sång och musik som någon specialinriktning, det gör vi inte. Men vi använder det ju. Som du sa, man kan ju utveckla språket genom sånger och musik. Vi har ju en del barn som har lärt sig sjunga innan de har lärt sig prata, för det är kanske lättare att sjunga fram orden. (Intervju, Sana, Björnen, 2017-04-06)

Barnen på Björnen och Giraffen använder sig av ljud och rörelse för att kommunicera, något som Stina under första intervjun på Giraffen kallade för "osynligt språk".

Vi tolkar barnen, eftersom de inte har något talspråk så får vi ju se. Tolka barnen, är de glada, ledsna, deras kroppsspråk det blir lite som ett osynligt språk eller kommunikation kan man ju säga. (Intervju, Stina, Giraffen, 2017-04-03)

Stina och Anna på Giraffen har synsättet att musik och dans är ett kommunikationsmedel men kan inte se att det hjälper barnen verbalt då de inte försöker sjunga med utan istället rör sig till musiken.

Inte att de försöker sjunga med, men man märker ju på deras kroppar, alltså att de kommer igång, att de rör sig. Vi har ju barn som kan sitta på golvet till exempel. Sen är allting en tolkningssak, hur vi tolkar det, eftersom man inte själv kan uttrycka det. (Intervju, Stina, Giraffen, 2017-04-03)

Det är just kroppsspråket som barnen på Giraffen använder. Ett exempel på hur pedagogerna på Giraffen använder musiken som kommunikationsmedel är att de bemöter barnens ljud och rörelser med egna ljud, rörelser och sånger. De intervjuade på både Giraffen och Björnen

arbetar mycket för att barnen ska kunna göra sig förstådda med hjälp av aktiv metod, vilken typ av kommunikationsmedel är upp till barnet vad barnet själv har intresse av att lära sig och har möjlighet till att lära sig.

Och sen så försöker vi ju bygga på barnens intressen, liksom, är de jätte intresserade av sång och musik så är det ju ett bra sätt att fånga dem med. Och vissa är inte alls intresserade. Men vi har ju flera nu som är väldigt intresserade av sång och musik och då är det ju ett bra sätt att använda den. (Intervju, Sana, Björnen, 2017-04-06)

Vi strävar efter att fånga barnens små kommunikationssignaler, för att förstärka dessa så att de på så vis får möjlighet att kommunicera. Barnen ska också få vara delaktiga och ha inflytande, vilket är en utmaning på Giraffen men det handlar till exempel om att en del barn ger respons genom att de spelar på trumman själv. Men för en del barn blir personalen deras förlängda arm. (Intervju, Jill, Giraffen, 2017-05-10)

Det finns några barn på Björnen som är väldigt intresserade av musik och har lätt för att komma ihåg olika melodier från till exempel YouTube och filmer. Barnen med detta musikintresse går ofta omkring och nynnlar för sig själva, och utefter vilken melodi de nynnlar på kan pedagogerna avgöra på vilket humör barnet är.

Vi tar till oss alla sätt som barnen visar intresse för. Men det är ju vanligt när man har autism att man är ganska musikalisk och musikintresserad. Alla är ju inte det men vi har ju barn som går omkring och nynnlar lite hela tiden och man kan höra på den melodin liksom, om de är glada eller ledsna eller så. Eller att de sjunger på melodier som de har hört på YouTube eller någon annan stans, någon film eller så. De har ofta väldigt lätt att komma ihåg olika melodier eller så. (Intervju, Sana, Björnen, 2017-04-06)

5.1.1 Först kommer upplevelsen

Stina på Giraffen berättar att de arbetar mycket med musik och känsel, att barnen ska känna vibrationerna av ljudet och att barnen verkar uppskatta detta. Pedagogerna på Giraffen använder även musiken i medicinskt syfte. För barn som är väldigt intresserade av musik kan det handla om liv eller död, då du tar bort deras trygghet och tröst om du tar bort musiken. På Björnen och Giraffen används musiken för att barnen ska få uppleva och känna nya saker.

Stina: Men sen använder vi musik mycket i verksamheten. Det är många av barnen som är väldigt intresserade av musik.

Anna: Och där är till och med barn som har musik i rent medicinskt syfte, som, ja man kan ju nästan säga faktiskt skillnaden på liv och död.

Johanna: Oj, hur tänker du då?

Anna: Alltså som... alltså musiken har betytt jättemycket för detta barnet. Musiken kan trösta honom och lugna honom. (Intervju, Stina och Anna, Giraffen, 2017-04-03)

För de barn som sitter i rullstol på Giraffen finns det rullstolsdans som går ut på att barnen ska ha kul samt att de ska lära känna den som kör rullstolen, vänja sig och känna sig trygga i det. Även de som inte sitter i rullstol använder musik och dans för att öva på motorik.

Stina: Det finns ett speciellt program som är framtaget som är då rullstolsdans med, vad ska man säga, olika turer där du känner musiken i stolen. När jag, ja jag blir ju en form av hjälpmedel, alltså, de känner mina steg tydligt och när jag stannar och sen så går man tillbaka så är det ju i takt med musiken, och det blir ju också att känna i sin kropp. Man kan ju egentligen dansa till vad för något som helst.

Anna: Man kan dansa rullstolsdans med bugg och allt möjligt.

Stina: Ja, visst.

Anna: Men detta är ett speciellt...

Stina: Men detta är ett speciellt program.

Anna: Med riktning och rumsuppfattning.

Stina: Ja, precis.

Anna: Så det är det matematiska i det.

Stina: Och där det är tänkt att man egentligen ska ha samma vuxen och samma barn alltid för att känna. För man drar ju alla olika. (Intervju, Stina och Anna, Giraffen, 2017-04-03)

Gymnastiken på Björnen leds till stor del av musik. Sana som leder ger inte mycket instruktioner utan startar bara de olika musikfilmerna och låter barnen själva ta initiativ till att sjunga och dansa. Även om barnen inte visar något större intresse för att sjunga dansar de glatt till musiken och tittar på smartboarden, som kan vara till hjälp för att kunna se rörelserna till musiken. Något av barnen visar varken intresse för att sjunga med eller dansa till musiken men står hos en av barnskötarna och tittar och lyssnar.

5.2 Skapa scheman

På Björnen ser Sana att barnen utvecklar det verbala språket med hjälp av musik då musiken uppmuntrar barnen att försöka och för att vissa barn har lättare att uttrycka orden när de

sjunger än när de pratar. Sana ser alltså att barnen utvecklar det verbala språket med hjälp av musik men att det inte är specifikt därför de använder sig av musik. Musik kommer ofta fram i samlingen där den även förstärks med hjälp av visuellt stöd i form av rörelser och tecken som används mycket på avdelningen som kommunikation. De använder sig även av sångpåsar som stöd och för att skapa assimilation, barnen ska associera djuren i påsen till en viss sång. Barnskötarna har dock upptäckt att barnen på avdelningen inte är intresserade av att sjunga med på samlingen, därför tar de ofta in samma sånger som de haft på samlingen när de arbetar individuellt med dem för att de då lättare blir uppmuntrade att sjunga. De använder kollektivt lärande men när det blir för mycket används individuellt lärande.

Ja, det kan ju vara att till exempel vi har ofta i samlingen en påse som vi har olika saker i, som du säkert har sett på småbarn, och du också om ni har varit ute så, där de får välja en sak som då motsvarar en sång. Då kan det vara jättesvårt, de sjunger oftast inte så när vi sitter så tillsammans men man kanske ändå ser på vissa att ja, men nu börjar det komma ett ord och så och då kanske man tar in de sångerna, så gör vi de ensamma med barnet här inne (ett litet avsides rum) och då kan det vara lättare. (Intervju, Sana, Björnen, 2017-04-06)

Under en observation på Björnen sjunger och spelar de vuxna sången *Kalle Anka satt på en plank*. Barnen sjunger inte med men assimilerar, de öppnar upp till samtal och börjar säga saker de associerar med sångtextens innehåll. När pedagogerna slutar sjunga börjar ett av barnen själv sjunga.

Barnskötaren som leder samlingen, tar fram en Kalle Anka-figur och föreslår, att de ska sjunga "Kalle Anka satt på en plank". Barnskötarna börjar sjunga sången och det ena barnet upprepar "mamma" någon gång under sången. Precis efter de sjungit färdigt börjar samma barn som upprepat "mamma" att sjunga samma sång en gång till, ensam och spelandes på sin maracas. Samtidigt som detta sker uppmuntrar barnskötarna barnet och gungar med. I slutet av sången spelar även ett annat barn med. (Observation, Björnen, 2017-04-20)

Observationen på Giraffen börjar med att Stina som leder samlingen spelar på ett klockspel innan hon hälsar på barnen och säger att de ska ha samling. Med hjälp av klockspelet kan barnen känna igen tonerna samt skalan och på detta vis associera det till att det är samling. Allt som sägs under samlingen förstärks med tecken för att ytterligare hjälpa barnen att förtydliga. Väl under musikaktiviteten (som var efter samlingen) sker endast några få verbala instruktioner på Giraffen, resten av instruktionerna gör Andy med hjälp av ljud och rörelser.

Samlingen startade när barnen som skulle vara med satt i en cirkel med en vuxen bredvid sig (5 barn och 3 vuxna) och att ledaren för samlingen sa "Nu ska vi ha samling" och spelade på ett klockspel. Allt som sägs förstärks med tecken. (Observation, Giraffen, 2017-04-27)

5.3 Arbete efter barns intresse

Pedagogerna på Björnen och Giraffen har en positiv syn på musik i förskolan och använder sig av det på olika sätt. Samtliga intervjuade uppfattar även det som att barnen på respektive avdelningar verkar uppskatta och njuta av musik.

Andy lägger till rörelser vilket de vuxna måste kämpa med för att klara av. Rummet fylls av skratt och energi. Rytterna varvas och den ena ledaren spelar trumsolon och använder då även en stor bastrumma. Andy som gjorde trumsolo börjar sjunga tillsammans med rytterna och de andra vuxna hänger på. Andy som började sjunga leker med sin röst och det märks tydligt, på vissa barn, hur mycket de uppskattar det då barnen börjar skratta och röra sig. (Observation Giraffen, 2017-04-27)

Stina och Anna på Giraffen berättar att de ser på musik som mer än bara sång. Giraffen har olika instrument, till exempel trummor, som barnen kan spela på men även bubbelrör som låter och lyser upp, för att skapa perception. Vad Björnen och Giraffen har gemensamt är att de använder musik för att skapa trygghet hos barnen och för att musik är något som barnen tycker är kul. Stina på Giraffen ger exempel på att musik från barnens olika kulturer kan vara ett sätt att skapa trygghet för barn.

Sen kan man ju se att, det beror på vilken musik alltså, om det kommer musik från något barns hemland. Att de reagerar positivt på det. Och att det är olika reaktioner på olika sorters musik. (Intervju, Anna, Giraffen, 2017-04-03)

Under musikaktiviteten på Giraffen brister barnen emellanåt ut i stora leenden samtidigt som de rör på sig när det spelas på trummorna. Stora delar av barngruppen känns närvarande när de vuxna sjunger och spelar. Barnen reagerar extra mycket när Andy spelar trumsolo och använder sig av bastrumman eller när han gör sångsolo och leker med rösten i olika tonläge.

Ett barn sätts ned på golvet för att kunna röra sig fritt till musiken. Efter en stund tar den kvinnliga ledaren barnet och sätter i sitt knä och gungar i takt till musiken. (Observation, Giraffen, 2017-04-27)

Pedagogerna gjorde hela tiden sitt bästa för att barnen skulle få en så bra upplevelse av musiken som möjligt. Att även känna musiken i kroppen och kunna röra sig till den.

5.4 Förskolornas tillgång till resurser

Nedan kommer en analys på hur pedagogerna ser på de resurser de fått tillgång till. Först framhävs deras synsätt på vilket stöd de fått av sina respektive chefer och därefter deras syn på vilket material de har tillgång till.

5.4.1 Stöd från cheferna

Stina och Anna på Giraffen är nöjda med den hjälp de får av att de har musik som tema av cheferna. Till exempel får de besök av en danspedagog som ger dem möjlighet till ackommodation i form av tips och idéer för större kunskap och kreativitet, till exempel att de ska bemöta barnens ljud och rörelser med egna ljud, rörelser och sånger.

Stina: Musik har ju alltid varit mycket i denna verksamheten. Det har det varit... Men det har blivit ännu mer sen vi kom med i detta projektet.

Stina: Det är jätteroligt (Musikprojektet). Och det är också roligt för oss pedagoger. Man får en injektion och lite....

Johanna: och lite inspiration

Stina: Inspiration ja.

Anna: Det är väl mycket det också att de (Danspedagogerna) har ju jobbat mycket med er pedagoger, att få er att våga. (Intervju, Stina och Anna, Giraffen, 2017-04-03)

Aktiviteten ska också leda till att pedagogerna får en större säkerhet i att spela och sjunga vid andra tillfällen än då vi eller musikern är där. De ska få nya verktyg i att arbeta med musik och våga utmana sig själva. Det handlar väldigt mycket om att skapa trygghet så att de kan känna tillit till sig själv och sitt skapande med barnen. (Intervju, Jill, Giraffen, 2017-05-10)

5.4.2 Material

De har många olika specialanpassade material som har just med musik och ljud att göra, till exempel en Paletto som är en båge med knappar med inspelat ljud. På Paletton kan barn och vuxna på förskolan spela in ljud som barnen är intresserade av. De organiserar materialet tillsammans med barnen vilket är en viktig del i den aktiva metoden. Giraffen ska flytta inom kort, då ska de få större plats vilket Stina uttrycker att de är i behov av. Flytten ger pedagogerna en chans att uppdatera sitt material och planera om sin pedagogiska miljö, något de intervjuade ser mycket fram emot med många nya idéer.

Stina: Vet ni vad "Paletto" är?

Claudia och Johanna: Nej

Stina: Vad ska man säga? Det är någon form av... Ja alltså, det är en plastbåge med åtta knappar, tror jag det är, där man kan spela in ljud och så trycker du på knapparna. Och sen så är han synskadad så att han är blind. Så vi har satt olika material på knapparna och det är lite intressant. Är det samma melodi han väljer? Vi tar då till exempel att det är fårskinnet och om vi flyttar fårskinnet. Är det fårskinnet eller är det den melodin? Nu var det att det var mjukt med fårskinnet. Så det var inte en melodi men vi kan prova det med ett annat barn och då kanske det är en speciell melodi.

Johanna: Då kan ni ändra melodier och var de ska vara?

Stina: Ja då spelar man in de här spåren. (Intervju, Stina, Giraffen, 2017-04-03)

I intervjun berättar Stina att de kan få hjälp med den pedagogiska miljön av ett resurscentrum som har just detta som sin uppgift, de har även kontinuerligt samarbete med kulturskolan där de ofta är på besök. Paket med enklare rytminstrument finns på båda avdelningarna. Sana från Björnen uttrycker att de själva kan bestämma över vilket material de har och menar att det egentligen inte behövs något avancerat och dyrt för att kunna göra något med det.

Sana: Vi råder rätt så mycket själva över vilket material vi behöver, och så, så det är lite upp till oss själva vad vi vill göra. Och det är ju sällan som man behöver en massa dyrt material så, då kanske det... vi har ju en massa instrument och så men annars kör vi på det enkla.

Johanna: Det behövs inte mer.

Sana: Det behövs inte så himla mycket. Återigen att det finns så många möjligheter det är lätt att bara att hitta, liksom ja, bilder och sånger och saker. (Intervju, Sana, Björnen, 2017-04-06)

En av de besökta avdelningarna har tillgång till en sal som är tänkt för gymnastik där de gör motoriska övningar. Vid dessa tillfällen används ofta en smartboard som är en stor pekskärm på väggen där de spelar upp rörelsesånger som de gör tillsammans.

5.5 Sammanfattning

Sammanfattningen, av resultatdelen, är skriven utifrån studiens tre forskningsfrågor i tur och ordning för att tydligt visa att de blivit besvarade i resultatdelen.

5.5.1 Musik i språkutvecklande arbete

Resultatet visar att ingen av avdelningarna använder musik i specifikt syfte för att utveckla det verbala språket. De använder sig av aktiv metod då de arbetar utefter barnens olika intressen och både av kollektivt och individuellt lärande. Stina och Anna på Giraffen ser musik och dans som kommunikation men kan inte se att det utvecklar alla barns språkutveckling. Dock ser båda avdelningarna att musik kan användas som uppmuntran och stöd för det verbala språket, och att det för vissa barn dessutom är väldigt viktigt. Observationerna visar att barn associerar musik och sång till det verbala, det kan då både ersätta det verbala språket och utveckla det.

5.5.2 Musik i förskolan

Pedagogerna på avdelningarna verkar ha positiva tankar om musik och tolkar det som att barnen uppskattar det. På Giraffen menar de intervjuade att de använder musik för att skapa kognition, de låter barnen uppleva musik på olika sätt och lära sig av olika sinnen. Barnen ges tillfälle att perceptiera exempelvis genom att känna vibrationerna i en trumma och då få ett alternativt intryck av musiken. Framför allt används musiken på Giraffen och Björnen för att skapa trygghet och glädje.

5.5.3 Resurser

Pedagogerna är nöjda med de resurser de har att tillgå. Avdelningarna använder sig av olika pedagogiska resurser i det musikaliska arbetet med barnen. Björnen menar att materialen inte måste vara avancerade och dyra för att användas. Giraffen känner att de resurser de får är en tillgång i deras verksamhet som hjälper till att utveckla deras arbete, att det har skapats en ackommodation på avdelningen.

6 Diskussion

Följande kapitel visar vilket sätt denna studie har påverkats av de val vi som skrivit har gjort. Kapitlet kopplar ihop det som står under Tidigare forskning och det som står under Resultat. Sist kommer förslag på vad som skulle kunna vara bra och intressant att forska vidare om.

6.1 Metoddiskussion

I denna studie används intervju som en metod för att samla in material. En viktig aspekt, enligt Kvale och Brinkmann (2014), är att samtliga genomförda intervjuer och intervjufrågor hålls neutrala. Beroende på hur frågor ställs kan svaren bli vinklade (Kvale & Brinkmann, 2014), därför är intervjufrågorna bifogade (Se bil. 1 och 2). Att de intervjuade varit medvetna om studiens syfte kan ha påverkat resultatet (Kvale & Brinkmann, 2014). De intervjuade i denna studie har vetat att vi haft för avsikt att undersöka om musik kan vara språkutvecklande. Även observation har använts som metod i studien. Observationer kan enligt Kvale & Brinkmann (2014) också påverkas av att deltagarna vetat studiens syfte. Barn och vuxna kan handla på ett annorlunda sätt i vissa situationer när de vet att de blir observerade. Under denna studies observationer verkade de vuxna oberörda, precis som de flesta barnen. Ett eller två barn var intresserade av kameran i början men vände sig snabbt. Enligt Kvale & Brinkmann (2014) kan transkriberingen av intervjuer och observationer också bli påverkade av hur vi som skrivit tolkat det som setts och hörts. Antalet intervjuer, intervjupersoner och observationer påverkar också tillförlitligheten i en studie, ju fler desto bättre (Kvale & Brinkmann, 2014). Det är endast fyra personer som intervjuats och bara tre genomförda observationer i denna studie. Om detta tal utökats hade studiens resultat kunnat bli annorlunda och mer tillförlitligt. Samtliga komponenter som precis tagits upp kan ha haft viss påverkan på studiens slutgiltiga resultat.

6.2 Resultatdiskussion

I följande text har studiens resultat diskuterats och problematiserats för att sedan kopplas samman med teori, tidigare forskning och resultat. Varje underrubrik visar på sammanband mellan Tidigare forskning och Resultat, det sista stycket i samtliga underrubriker sammanfattar hur Teori, Tidigare forskning och Resultat ser på det pedagogiska arbetet. Först hur Tidigare forskning, Teori och Resultat behandlar musik som språkutvecklande och som

ett kommunikationsmedel, sedan hur de arbetar med musik och till sist hur de ser på tillgången till resurserna.

6.2.1 Musik som språkutvecklande och kommunikationsmedel

Majoriteten barn i denna studie är utan ett verbalt språk och de som eventuellt kan uttrycka sig verbalt har kommunikationssvårigheter. En del barn i studien är inom autismspektrum. Hourigan och Hourigan (2009) menar att det är vanlig förekommande att barn inom autismspektrum lever helt utan en verbal kommunikationsförmåga. Det är något som musikterapeuten Wetherick (2014) styrker genom att påstå att barn inom autismspektrum med ett verbalt språk ofta har språksvårigheter vilket kan göra det svårt för dem i sociala sammanhang. Med hjälp av musikterapi vill musikterapeuterna ge barnen ett alternativ till kommunikation genom musik (Wetherick, 2014). Vuxna och barn på Giraffen och Björnen använder många alternativa kommunikationsmedel då det verbala inte räcker till. De använder sig av visuellt stöd i form av bilder och tecken, och i vissa fall då barnen visat intresse för musik använder de sig även av det. Med hjälp av studien som Wetherick (2014) har gjort menar han att ju mer barnet lär sig kommunicera musikaliskt, desto mer självsäkert och lugnt blir barnet och får på detta sätt lättare att göra sig förstådd. På Björnen uttrycker Sana att vissa barn går omkring och nynnlar på melodier och att pedagogerna på avdelningen har nu lärt sig att känna igen melodierna och kan tolka vilket humör barnet är på. Giraffen har barn som nästan är helt beroende av musiken vilket ger några av barnen en stor trygghet i vardagen.

Musik kan alltså enligt ovanstående vara ett alternativt kommunikationsmedel för barn i förskolan utan verbalt språk eller svårigheter i att kommunicera. Den bästa metoden enligt både studiens resultat, tidigare forskning samt teori är att utgå från barnens intressen. Vissa barns vardagssituation underlättas med hjälp av musikaliska uttryck. Andra barn blir inte lika påverkade av det och hjälps mer av visuellt stöd i form av bilder och tecken. Självklart kan verbalt, visuellt och musikaliskt uttryckssätt även kombineras.

6.2.2 Balans mellan det kollektiva och individuella lärandet

När pedagogerna på Björnen uppfattar att ett barn verkar intresserad av att sjunga en sång från sångpåsen används påsen på barnets individuella arbetspass. På detta vis ges barnet möjlighet att öva i lugn och ro och få känna att dess egen röst blir hörd och barnet kan därmed vidareutveckla sitt språk. Wetherick (2014) betonar även vikten av att organisera aktiviteter

med små grupper eftersom det skapar trygghet för barnen. Han menar att det är i den lilla gruppen barnet kan känna sig förstådd, vilket leder till att språkutvecklingen sker. Lim A. (2010) använde sig av enskilt arbete med barn där barn enskilt fick titta på filmen han visade. Dock visar det sig på Björnen att barnen är villiga att sjunga även när den större gruppen är samlade i alla fall när de sjunger solo. Barnen vill sällan sjunga med när de vuxna sjunger, något som den intervjuade barnskötaren menar är på grund av att de inte känner att det finns ett behov av deras röst, eftersom de vuxna redan sjunger. Efter sångens slut är det dock vanligt att något barn kan börja sjunga, antingen samma sång igen eller någon annan. Det var något vi fick erfara vid ett av våra besök på Björnen. När de sjungit färdigt *Kalle Anka satt på en plank*a börjar det ena barnet att spela med sin maracas och sjunga, efter sin förmåga, samma sång igen fast ensam.

Ibland kan det vara svårt att i förskolans hektiska vardag fokusera på enbart ett barn eller en liten grupp. Wetherick (2014), Lim A. (2010), Piaget (1979) och Sana visar vikten av att hitta en balans mellan det kollektiva och det individuella lärandet. Att det är denna balans som skapar störst trygghet och lärande.

6.2.3 Avancerat eller dyrt

Lim A. (2010) använder sig av olika videor för att hjälpa barnen att utveckla språket. Björnen har ett rum de kallar Kuddis där de har förmånen att ha en smartboard. I Kuddis brukar de ha gymnastik och rörelselek. Vid vissa tillfällen använder de smartboarden när de ska ha gymnastik och barnen kan på detta vis höra sången samtidigt som de ser rörelserna till sången, något som kan vara till hjälp för barnen.

Ehrlin (2014) påpekar vikten av stöd från rektorn på förskolan efter att ha gjort en studie gällande tre olika förskolor där två av dem är musikinriktade och har fått gå på diverse kurser för att stärka självförtroendet. Kurserna har även varit till stor hjälp och ögonöppnare för personalen som insett att musik är ett hjälpmedel för att utveckla sociala färdigheter och det verbala språket. Pedagogerna på Giraffen och Björnen uppfattar det som att barnen uppskattar musik och att det kan vara en trygghet och glädje för barnen. Björnen och Giraffen anser sig få bra stöd från cheferna gällande resurser för att kunna använda sig av musik. Sana menar att de kan styra relativt fritt över vilket material de behöver, oftast behöver det inte vara särskilt avancerat eller dyrt. Giraffen har ett pågående projekt som chefen bestämt, projektets tema är musik. För att projektet ska kunna genomföras på bästa sätt har avdelningen fått tillgång till

extra kompetens i form av danspedagog och musiker som kommer och håller aktiviteter på avdelningen. Ehrlins (2014) studier ledde även till att personalen på de berörda avdelningarna började se musiken som ett eget språk samt kommunikationsmedel, något som även är gemensamt för båda avdelningarna i denna studie. Pedagogerna på Björnen och Giraffen menar att musik kan fungera som ett hjälpmedel för att utveckla det verbala språket samt en metod för att lättare kommunicera med barnen. Trots det har ingen av avdelningarna musik specifikt i språkutvecklande syfte.

Pedagogerna på studiens två avdelningar har tillgång till olika typer av resurser. Giraffen får mycket utifrån chefen som ger dem tillgång till material och ger dem kurser och stöd. Björnen som känner sig fria i sina beslut om resurser och själva får bestämma hur de ska göra. Båda avdelningarna verkar ha pedagoger som är nöjda med de resurser de har tillgång till även om det är så olika. Enligt Piaget (1972) är det viktigt att förskolans pedagoger ska vara lyhörd på vad som passar bäst för det specifika barnet. Ehrlin (2014) skriver i sin tur att de borde ha ett öppet sinne för nya synsätt. Chefer spelar roll i förskolans pedagogiska arbete, det förändras positivt utefter om de låter sina pedagoger vara fria och stöttar den.

6.3 Fortsatt forskning

Något som hade varit intressant att undersöka för fortsatt forskning är varför en del barn inte vill sjunga och spela i grupp eller när andra sjunger och spelar. Barnen kan dock finna intresse i att sjunga när de andra är tysta. I den genomförda studien visades detta vid en observation på Björnen när ett barn valde att återupprepa sången de nyss sjungit för att få sjunga själv och få sin röst hörd. Det var något som barnskötaren hade berättat om redan vid intervjutillfället men det var spännande och intressant att själv få erfara, dock undrar vi varför det är på detta sätt.

En sak att komma ihåg är att det aldrig kan finnas för mycket forskning kring ämnet, utan att ju fler perspektiv det finns, desto bättre är det. Genom att forska vidare inom ämnet kan fler människor ta del av forskningen och skapa förståelse.

Referenslista

- Alvehus, Johan. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod. En handbok*. Stockholm: Liber.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: Author.
- Denscombe, Martyn. (2016). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Duckworth, Eleanor. (1975). Språk och tanke. I Schwebel, Milton & Raph, Jane (red.) *Piaget i skolan*. Malmö: Beyronds AB, ss. 124-143.
- Ehrlin, Anna. (2014). Swedish preschool leadership – supportive of music or not? *British Journal of Music Education*. 32(2), ss. 163-175.
- Ginsburg, Herbert P. & Opper, Sylvia. (1988). *Piaget's Theory of Intellectual Development*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Heikkilä, Mia & Sahlström, Fritjof (2003). Om användning av videoinspelning i fältarbete. *Pedagogisk forskning i Sverige*. 8(1-2). ss. 24-41.
- Hourigan, Ryan & Hourigan, Amy (2009). Teaching Music to Children with Autism: Understandings and Perspectives. *Music Educators Journal*, 96(1), ss. 40-45.
- Johansson, Barbro & Karlsson, MariAnne (2013). *Att involvera barn i forskning och utveckling*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur, 2014.
- Lim A. Hayoung (2010). Effect of “Developmental Speech and Language Training Through Music” on Speech Production in Children with Autism Spectrum Disorders. *Journal of Music Therapy*, 47 (1), ss. 2-26.
- Logopeditjänst (2016). *Språk- och Talsvarigheter*. <http://logopeditjanst.se/sprak-och-talsvarigheter/> [2017-04-11]
- Skolverket, (2016) *Elevhälsa* <https://www.skolverket.se/regelverk/juridisk-vagledning/elevhalsa-1.126285> [2017-04-11]
- Sime, Mary. (1975). *Barnets väg mot logiskt tänkande*. Lund: Berlingska Boktryckeriet.
- Spiro, Neta & Schober, Michael F. (2014). Perspectives on Music and Communication: An introduction. *Psychology of Music*, 42(6), ss. 771–775.

- Sterponi & Shankey (2014). Rethinking echolalia: repetition as interactional resource in the communication of a child with autism. *Journal of child language*, 41(2), ss. 275-304.
- Piaget, Jean. (1959). *Selected works. Vol. 5, The language and thought of the child*. 3. ed. London: Routledge.
- Piaget, Jean. (1962). *Play, Dreams, and Imitation in Childhood*. New York: Basic Books.
- Piaget, Jean (1972). *Framtidens skola. Att förstå är att upptäcka*. Lund: Berlingska Boktryckeriet.
- Piaget, Jean (2009). La causalité chez l'enfant (Children's understanding of causality). *British journal of psychology*, 100(S1), ss. 207-224.
- Vallberg Roth, Ann-Christine (2006) Early childhood curricula in Sweden from the 1850s to the present. *International Journal of Early Childhood*, 38(1), ss. 77-98.
- Vetenskapsrådet. (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Vetenskapsrådet. (2011) *God forskningssed*. Bromma: CM-Gruppen AB.
- Vygotsky, Lev Semenovič (1986). *Thought and language*. [Rev. ed.] Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Wetherick, Donald (2014). Music therapy and children with a language impairment: Some examples of musical communication in action. *Psychology of music*, 46(6), ss. 864-868.

Bilaga 1

- Hur brukar ni tänka när ni får barn med språksvårigheter?
- Vad använder ni för metod för att främja deras språkutveckling?
- Har ni någon gång använt musik som hjälpmedel?
- Hur brukar ni använda musik på förskolan?
- Använder ni någon gång musik som hjälpmedel?
- Vad får ni för resurser i form av material, budget och fortbildning när det gäller musik?

Bilaga 2

Vi undrar vad ni hade för syftet med aktiviteten och lite hur ni tänkte med den.

Bilaga 3 och 4

Datum
2017-03-28

Samtycke till medverkan i studentprojekt

Hej!

Vi heter Johanna och Claudia, vi läser till förskollärare på Malmö Högskola och går termin 6. Det är nu dags för oss att göra vårt examensarbete. Vi kommer göra en studie med syftet att se om musik kan vara ett hjälpmedel för barn med språksvårigheter i förskolan samt hur förskollärare och specialpedagoger ser på musik i arbete med barn med språksvårighet för att främja deras språkkompetens. Vår ambition är att få besöka er förskola för att observera hur förskollärarna främjar språkkompetensen med hjälp av musik. För att tydligare kunna analysera det vi sett kommer vi att använda ljud- och bildupptagning. Materialet som vi samlar in kommer enbart kunna ses av oss – Johanna och Claudia, förskollärare på er avdelning samt vår examinator. Vid frågor eller funderingar är ni välkomna att höra av er till oss.

Claudia: claudia.h.spolao@gmail.com
Johanna: nordqvistjohanna@hotmail.com

Inom förskolans verksamhet råder det stark sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen. Vi får därför inte dokumentera, fotografera eller filma ditt/ert barn utan att du/ni har samtyckt till det. Även personuppgiftslagen kräver ett sådant samtycke. Genom att skriva under detta samtycke godkänner du/ni att ditt/ert barn dokumenteras av oss på det sätt vi har beskrivit inom ramen för våra studier. Det insamlade materialet kommer inte att användas i något annat syfte och det kommer att förstöras när studien är färdig.

Du/Ni kan när som helst återkalla detta samtycke. Då kommer inga nya uppgifter att samlas in.

Claudia Henriksson Spolaor

Johanna Nordqvist

Studentens underskrift

Studentens underskrift

Barnets namn

Förskola

.....

.....

Vid gemensam vårdnad måste båda vårdnadshavarna underteckna blanketten

Datum:

Vårdnadshavare 1

Vårdnadshavare 2

.....

.....

Studenter - Samtycke

Datum
2017-04-03

Samtycke till medverkan i studentprojekt

Hej!

Vi heter Johanna och Claudia, vi läser till förskollärare på Malmö Högskola och går termin 6. Det är nu dags för oss att göra vårt examensarbete. Vi kommer göra en studie med syftet att se om musik kan vara ett hjälpmedel för barn med språksvårigheter i förskolan samt hur förskollärare och specialpedagoger ser på musik i arbete med barn med språksvårighet för att främja deras språkkompetens. Vår ambition är att få besöka er förskola för att observera hur förskollärarna främjar språkkompetensen med hjälp av musik. För att tydligare kunna analysera det vi sett kommer vi att använda oss av anteckningar, alltså inte av bild, film eller ljudupptagning. Materialet som vi samlar in kommer enbart kunna läsas av oss – Johanna och Claudia, förskollärare på er avdelning samt vår examinator. Vid frågor eller funderingar är ni välkomna att höra av er till oss.

Claudia: claudia.h.spolaor@gmail.com
Johanna: nordqvistjohanna@hotmail.com

Inom förskolans verksamhet råder det stark sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen. Vi får därför inte dokumentera, fotografera eller filma ditt/ert barn utan att du/ni har samtyckt till det. Även personuppgiftslagen kräver ett sådant samtycke. Genom att skriva under detta samtycke godkänner du/ni att ditt/ert barn dokumenteras av oss på det sätt vi har beskrivit inom ramen för våra studier. Det insamlade materialet kommer inte att användas i något annat syfte och det kommer att förstöras när studien är färdig.

Du/Ni kan när som helst återkalla detta samtycke. Då kommer inga nya uppgifter att samlas in.

Studenternas namn

Studenternas namn

Studenternas underskrift

Studenternas underskrift

Barnets namn

Förskola

.....

.....

Vid gemensam vårdnad måste båda vårdnadshavarna underteckna blanketten

Datum:

Vårdnadshavare 1

Vårdnadshavare 2

.....

.....